



“Enakopravnost” ISSUED EVERY DAY EXCEPT SUNDAYS AND HOLIDAYS

Owned and Published by: THE AMERICAN-JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO. Business Place of the Corporation — 6418 ST. CLAIR AVE.

SUBSCRIPTION RATES: By Carrier ... 1 year \$5.50, 6 mo. \$3.00, 3 mo. \$2.00. Cleveland, Collinwood, Newburgh by mail ... 1 year \$6.00, 6 mo. \$3.50, 3 mo. \$2.00.

Laštine in izdaja za Ameriško-Jugoslovska Tiskovna Družba. 6418 ST. CLAIR AVE. Princeton 551. 6418 ST. CLAIR AVE.

Za vsobino oglasov ni odgovorno ne uredništvo, ne upravištvo. CLEVELAND, O., PETEK (FRIDAY), JANUARY 20, 1922.

ZGODBA O MEDVEDU.

Zdi se, da med voditelji civilizacije v današnjih nelepih časih obstoja nekako pomanjkanje soglasja. To smo opazili posebno z ozirom na cirkuški predstavi v Washingtonu in Cannesu.

narodni bankirji neke vrste posebne sposobnosti, toda iztuhnati vendar niso znali, kako bi se skobacali pretkanem medvedu na hrbet.

izza XVIII. stoletja se oznanja moderna človeška ideja, a najprej v narodnostni obliki. Pratina-poleonski boji se vrše pri vseh narodih ne le v političnem, ampak tudi v narodnostnem duhu.

A vendar se v svojih največjih predstaviteljih socializujeta. Glavna literatura in umetnost. Goethe postaja političen, Mickiewicz, Krasinski, Puškin, Gogolj, Dostojevski, Tolstoj iščejo v delu — v ljubezni ljudstva.

SOCIJALIZEM IN UMETNOST.

T. G. Masaryk: govornica postala jezik svetega pisanja in bogoslužja. V Italiji sta upodabljajoča umetnost in godba imela svoje začetke v cerkvi in arhitekturi.

RAZPRODAJA POHIŠTVA! JE SEDAJ V TEKU

Pridite in oglejte si naše izrednosti. Star Furniture 5824 St. Clair Ave.

Te izpremembe se opažajo v gledališču, ki že govori sam, vidiš jih v slikarstvu, v karikaturi (anarhistična) da se tajiti, da se čisto bolj groba in bolj kričeča nego bi si jo pravzaprav najzadnji delavec. Tu ni najti pravo mero. Pravi ne sme jemati za vzor Socializem umetnosti ne

Lepi striček — Guy de Maupasant. Duroy ni ostal dolgo, ker se mu je zdela zabava dolgočasna. Na stopnicah je došel Norberta de Varenne.

duha, ko bo pa vendarle vsega konec! Untihnil je Duroy, ki mu je bilo tisti večer dobro pri srcu, je nasmehomoma dejal: "Danes imate črne oči, dragi mojster."

Česa pričakujete? Ljubezni? Še par poljubov in onemogli boste. In potem, za tem? Denarja? Čemu? Da bi plačevali ženske? Lepe-li sreče! Da bi obilo jedli, se zredili in javkali po cele noči.

Začel je hitreje korakati. "A občutili boste tudi grozno bridkost oborožitve. Borili se boste, izgubljeni, potopljeni v negotovost boste na pomaganje na vse strani, in od nikoder odziva. Iztezali boste roke, klicali, naj vam pri- naj vas ljubijo, tolažijo, rešijo: žive duše ne bo ... Zakaj tako trpimo? Ker smo brez dvoma ro- to, da živimo bolj v zmislu materije in manj v duha; a sila naših misli je ustvarila nesoglasje med razširjenim spoznanjem in med nepremičnimi po- šega življenja. Oglejte si poprečnike: ako ne navale ravno nezgode nanje, so zadovoljni, vseobče bede ne. Tudi živali je ne čutijo."

DESET LET V PEKLU.

Izveren socialen roman.

Spisal Dr. RADOVAN PAVEL.

UVOD.

... in grofica Holm je prla velike tajnstvene oči v gladega moža, mu pogledala v no ne več čiste duše ter ga vprašala nagloma: "Ste li Vi veren katoličan, gospod doktor?" "Sem," odgovori Radovan, ne da bi trenil z očmi, ne da bi obrnil svoj pogled od njenega. "Dobro. Verujete li vse, kar u svetla vera?" "Vse milostiva grofica." "Verujete v Boga, Stvarnika in zve: je?" "Verujem."

toličan ne morem verjeti v peklo! "Definirajte!" "Kot veren katoličan verujem v Boga pravičnega, kot Stvarnika vseh kreaturev na zemlji in morda še kod drugod; verujem, da je Bog neskončno dober in ne želi pogube svojim kreaturem — ne na zemlji in ne drugod..." "Dobro — do tu, — dalje?" "Ker je torej vsevečni Bog vsevečna in neskončna dobrot, ne morem verjeti, da bi zamogel pripraviti svojim kreaturem nekaj, kar je večno in neskončno hudo..." "Tudi ne, ako 'kreature' to hudo zaslužijo?" "Kreatura je kreatura, milostiva gospa grofica! In kot taka si ne more kaj, da ni usposobljena za popolnost —"

"odvetnikih". Vprašam ponovno, grofica: Kaj ima opraviti s pekliom odvetniški stan?" "Ker sta si Bog in odvetnik v nečem podobna!" "Ha, ha! Vi ste originalna, mi lostiva!" "Kako to? Originalen ste vi, gospod doktor!" "Jaz?" "Da. Ker hočete utajiti sonce in zvezde z neba, a po drugi strani kužete v zvezde svoje zares originalne nazore. Čakajte, prosim, prijatelji, ne prekinite me, zdaj imam jaz besedo." "Prosim!" "To bodele kot advokat vendar priznali in ste že priznali, da je Bog stvarnik vseh kreaturev, torej tudi advokata — še več: da je Bog advokat vseh advokatov. Bog je torej s teorijo o peklu v temeljih zakone, katere izvršujete odvetniki, — zakone, kateri v bistvu niso nič drugeza neke povračilo slabega. Pravi izvrševalec zakonov torej ne opravičuje kreature zaradi njene nespo sobnosti, marveč se drži tega, kar je postavil vsevečni s teorijo o peklu in mora kot tak biti zvesti pristaša božji in veren katoličan. Kak nezmisel, biti odvetnik in brezverec hkratu! Ako kreatura odvetnik obsodi kreaturo hudodelca v dosmrtno ječo ali v smrtno kazen, t. j. v izgubo zlate svobode, življenja — ako po istih zakonih Bog-odvetnik obsodi kreaturo v večno kazen, v peklo — ni-li to v principu eno in isto? Vendar je Bog še neskončno boljši od odvetnika! Pogledajte: Kaj-li ima opraviti s pekliom odvetniški stan? Stopite na mesto na smrt ali v dosmrtno ječo obsojenega hudodelca? Kakor je njegov dušni položaj? Vzemimo, da ima nesrečnik sodniško premoženje. Ni-li njegov položaj pod vislicami ali v ječi že podoben — peklu? In kaj li še, ako je bil obsojen po nedolžnem! Ni li v takim slučaju odvetnik krutejši od Boga, kateremu predbacivate peklo? In koliko je slučajev obsodbe vsled nevednosti, zlobe in lenobe ali sebičnosti odvetnikov! Vsi taki slučajji vstvarjajo nedvomno v človeški družbi položaj, ki vsaj meji na peklo, ako ni po nazorih nas 'kreatur', kakor blagovolite nazivati človeka, že pravcato peklo samo!

SOCIALIZEM IN UMETNOST. (Dalje iz 2. strani.) In v izključno delavski snovi niti v tem, če se izbirajo nevsakdanji prizori. Kiparstvo si tudi že rado izbiralo snovi iz ljudskega in delavskega življenja — sploh je moderen kipar popustil starih bogov oblike z njihovo monotonoski izdelano zunanostjo. Moderni kipar se drzne izraziti dušo. Arhitektura bi bila socialna, ko bi ne služilo tako enostransko kapitalistom. Krasnega ne vidimo nič na naših činčakih — tembolje se jih lahko presoja po tem, kako se pobrigajo za prostore, kjer se največ dela in živi — za kuhinjo in poselske sobe. Če pomislimo, da v teh prostorih večinoma precej časa prebije "majestljiva" in otroci, imamo takorekoč gnotno merilo za pamet in povrnost naših tkz. boljših krogov. In kaj šele saloni v teh činčakih! O "umetnosti" v domačem kregu" naši boljši sloji nimajo ni duha ni sluba. V godbi so že izražene moderne politične in socialne težnje. Češki Smetana je vzor ljudskega komponista in pri Berliozu v Benvenuto Celliniju, če se ne motim, ima pesem delavcev istinito nove socialne akente. Pomen umetnosti za socializem, smatra za jako velik. Socialisti pri nas sicer nič drugače nego

buržoazija — enostransko hrepenje le po znanstveni izobrazbi; toda umetnost ne vzgaja nič manj nego veda. Morda še bolj. Svedoča romanov se mnogo čita in ni dvoma, da večina ljudi črpa pri nas svoje izvenšolsko izobrazbo iz lepe literature, a to je zopet napačno, če pomislim, kaj se čita. Ne gre pa le za berilo; godba in upodablajoča umetnost imata enako krepak vzbudilni in obraževalni vpliv. To je sicer Platon že vedel, a še doslej se ne ravnamo po tem. Socializem, zahtevajoč, da postanejo cenejša vsa izobraževalna sredstva, daje tudi umetnosti, ne le knjigotrstvu nove in lepe naloge. Socialna, da naravnost socialistična estetika (nauk o lepeni) se razvija v Angliji. Puškinov vpliv se čuti v angleški umetnosti, in njegovi socialistični učenci so šli še dalje. Od Morisa in Baxa imamo že celo zgodovino in teorijo umetnosti s socialnega stališča. Vsaj par besed si zapomnimo od tega. Umetnost se mora socializovati, umetnost se prerodi s socializmom. Umetnost in delo se mora združiti, kajti umetnost ni nič drugega kakor cvet dela, dela samo. Ceo lart pour lart (umetnost za umetnost) je grob umetnosti. Morris in Bax sta si tvorila svojo terminologijo, umetnost, ki se razlikuje od dela, je "substantivna", tista pa, ki je z delom ozko in organsko spojena, je "adjektivna". V začetku civilizacije, kakor vidimo na mnogih poskusih, okrasitvi orozje itd., je bila umetnost adjektivna. Šele pri Grkih je postala substantivna. Pri Rimljanih v dobi cesarjev postaja umetnost naravnost akademična (visokošolska) v najdaljšem pomenu besede. K sreči pa so prišli barbari in nekako do polovice XIII. stoletja vsvarili vnansjih znakov drugim podajajo tako močno adjektivno umetnost, svoja čustva, ki jih je sam doži

Toda odteje se zopet začena substantivna umetnost, dokler končno ni prišel današnji popoln propad. Samo socializem lahko pomore. V prvi vrsti s tem, ker bo vse gnusno, grdo delo opravljal stroj, delavstvo, človeštvo pa bo — ko se bo več imelo gnusnega in škodljivega dela našlo v koristnem delu svoj pravi cilj in svojo radost. Umetnost in delo se razsteta zopet popolnoma. Slikarstvo, kultura, arhitektura se spojuje v eno — po srednjeveškem način bo arhitektura umetnost, ki je najbolj odvisna od vtisov, vodilna za slikarstvo in kiparstvo. Arhitektura in godba sta prava umetnost bodočnosti. Zato pa propade roman; nedostajalo mu bo baje snovi. Razven Morrisa pam je znani slikar Crane, njegov tovariš in sodelavec podal svoje nazore, katere so vredne, da jih upoštevamo. Umetniki v socialistični družbi bodo zopet Duereji in Holbeini, mojstri rokodelskega in hkrati umetniškega dela in poleg tega spretni v kar največ umetnostih — lahko rečemo: celotni nazor na svet, spominjajoč se podobnih Wagnerjevih idealov. Po besedah Craneja umetnik eo ipso mora priti k socializmu, zato, ker vse to, kar zna, hoče kazati ljudem. Umetnost hoče, da se pekaže drugim in to je socializem. Prava umetnost je tudi vzrasla iz ljudstva, iz ljudske umetnosti, ohranjene še v nekaterih srečnih pokrajinah; pravi umetnik mora iti med narod. Kot že Ruskin, tako sta i Morris i Crane za življenje na deželi, pričakujoč kakor Engels, da se socializem razvije in razširi tudi na deželi. Najnovejšo socialno estetiko nam podaja Tolstoj. Umetnost — glasev pomenu besede. K sreči pa so prišli barbari in nekako do polovice XIII. stoletja vsvarili vnansjih znakov drugim podajajo tako močno adjektivno umetnost, svoja čustva, ki jih je sam doži

vel, in ta čustva prešinejo druge in ti drugi jih previljajo tudi. Vkljub temu pa umetnost ni izraz čustev, temveč sredstvo spajajoče ljudi v istih čustvih. Prava umetnost Tolstemu ne more biti brez vere — zato se moderna umetnost od renesanse dalje vedno bolj in bolj kazni. Toda — skoro bi se bil izpozabil in bi zabredel v estetiko, in vendar nimamo drugega namena kakor dokazati, da je socializem v svojih najboljših predstavite-ljih poskus celotnega in torej tudi umetniškega nazora za človeštvo. Marxistični materializem se v estetiki dobro dopolnjuje z angleškim socializmom, ki ne sloni na zgodovinskem materializmu, Marx je delo pojmoval preveč materialistično in on, filozof in specialist, ni cenil duševnega dela. S svojimi pretiranim pozitivizmom je zapadel modroslovnemu materializmu. Tako se prenapetim neduševnim čustvom — niman pravega izraza — pridružuje nesocialna pozabljenost umetnosti.

Tel. Main 2063 O. S. Cent. 1690 John L. Mihelich SLOVENSKI ODVETNIK 902 Engineers Bldg., vokal St. Clair ulice in Ontario. PODRUŽNICA: 6127 St. Clair Ave., — Tel. O. S. Princeton 355-R.

THE LAKE SHORE BANKING & TRUST COMPANY. Cleveland, O. Vam daje na razpolago svoje tridesetletne skušnje svojega bančnega poslovanja v Ameriki ali v domovini. Pošilja denar potom bančnih menic (For. Draft) Potom poštinih denarnih nakaznic (postal Money Orders) Drzofavno (Cable) Preskrbi, da dobite svoje rojake iz domovine. Odpravlja potnike v stari kraj preko vseh parobrodskih linij. Na uložke plača po štiri odstotke obresti od dneva, ko ste denar naložili pa do dneva, ko ga dvignete. \$30,000.000.00 ogromno imetje je najbolje jamstvo za točno in zanesljivo poslovanje te banke. Predno kaj ukrenete, se vedno s popolnim zaupanjem obrnite na vašo STARO LAKE SHORE BANKO. Mi želimo biti vaši prijatelji in vaši zavezniki. Pridite osebno ali pišite na THE LAKE SHORE BANKING & TRUST COMPANY. Cleveland, O. Podružnica na Union Ave. in E. 93rd Str.

RAZPRODAJA POHIŠTVA! JE SEDAJ V TEKU Star Furniture Pridite in oglejte si naše izrednosti. 5824 St. Clair Ave.

"Dovolj, milostiva, dovolj! Vi ste grozna, Vi ste strašna!" vpije doktor Radovan in se grabi za glavo. "Oprostite," nadaljuje grofica, dočim jej siplje iz oči plamen skrtega sovraštva do odvetniškega stanu, — "oprostite, gospod doktor, nisva še pri kraju..." "Ne mučite me!" prosi Radovan "saj mene ne zadene krivdca na vsem kar morda zagreši odvetniški stan..." "Nisva še pri kraju, gospod doktor! Za v prvo hotela sem vam samo podati sliko o primesti odvetniškega stanu s — pekliom, v katerem se de facto nahaja moderna družba. Hočete li verjeti, da ima vaš stan dobro polovico te družbe — proti sebi? Hočete li verjeti, da strup, ki izvira iz postopanja odvetnika kot izvrševalca zakonov proti članom človeške družbe, razliva svo je črno zlo v vse in prav v vse sloje te družbe in hočete li verjeti, da v temnih globočinah te družbe besni vulkan sovraštva proti izvrševalcem zakonov, vulkan, ki mora roditi, ko bruhne na dan, grozne posledice na vse strani?" "In zakaj, milostiva — zakaj?" "Zakaj? Edinole vsled nemiloga postopanja izvrševalcev zakonov! Mnogo je razlike v tem kako se izvršujejo zakoni in da li je odvetnik ali ni — človekoljub... gola mašina!" "Človekoljub! Oprostite milostiva, ali kam bi prišel odvetnik-človekoljub?! Moral bi zapreti pisarno, stradati in poginiti glado s svojo rodbino vred!" "Aha, izborni! In žrtve njegovega poklica smejo stradati, smejo poginiti glado? Vprašajte zdravnika! Sme li biti zdravnik gola mašina, sme li le mehānično izvajati svoj poklic? Le zdravnik-človekoljub doseže uspehe za katere mu stavi človeštvo spominek hvalečnosti v svojem srcu! Zdravnika-nečloveka črti vse in se ga boji. Tako je z odvetnikom. Koliko zla je že rodilo sovražstvo do odvetniškega stanu, ne da se izračunati, a gotovo je, da družba danes ni boljša, marveč slabša in to morla nemalo po krivdi nekaterih izvrševalcev zakona!"

ZAKAJ? ZATO: Ker hočete dnevnik, ki se bori za vaše interese in ker je istega nemogoče izdati brez oglasov — ZATO: ker pomeni vsak oglas v vašem listu več dohodka za vaš list — ZATO: ker ako kupujete od trgovcev, ki oglašajo v Enakopravnosti, ni potreba od vas nikake žrtve a istočasno pomagata vašemu listu finančno — ZATO: ker ako omenite trgovcu, da kupujete pri njem zato, ker oglaš v Enakopravnosti, bo dal čim več oglasov — ZATO: Vpoštevajte najprvo one trgovce ki oglašajo v dnevniku ENAKOPRAVNOST In naročajte se nanj. Vedno najnovejše vesti, povesti itd. Ameriško-Jugoslovanska Tiskovna Družba Princeton 551 6418 ST. CLAIR AVE.

